

คำวินิจฉัยของ นายศักดิ์ เตชะชาญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๒๔/๒๕๔๖

วันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๔๖

เรื่อง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๘ กรณีพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๑๕ วรรคสาม มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ผู้ร้อง ยื่นคำร้องลงวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๔๕ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๑๕ วรรคสาม มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๖ หรือไม่

ข้อเท็จจริง สรุปได้ว่า ผู้ร้องได้รับหนังสือร้องเรียนจาก จำสิบเอก เอนก อุทธิยา และจำสิบเอก พนม เทพศิริ ซึ่งถูกฟ้องเป็นจำเลยต่อศาลจังหวัดทหารบกเชียงราย ในข้อหาเป็นข้าราชการร่วมกันมียาเสพติดให้โทษไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายโดยฝ่าฝืนกฎหมาย แต่เมื่อศาลจังหวัดทหารบกเชียงรายนั่งพิจารณาสืบพยานเสร็จแล้วได้ทำความเห็นส่งสำนวนไปให้ศาลมณฑลทหารบกที่ ๓๓ ซึ่งมีได้นั่งพิจารณาเป็นผู้ทำคำพิพากษา โดยอาศัยบทบัญญัติของมาตรา ๑๕ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๕๔๘ นั้น บทบัญญัติของมาตรา ๑๕ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติ ฯ ดังกล่าว เป็นบทบัญญัติและกระบวนการพิจารณาที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ มาตรา ๖ มาตรา ๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ มาตรา ๒๓๖ มาตรา ๒๔๕ และมาตรา ๒๖๔ ผู้ร้องได้พิจารณาคำร้องเรียนประกอบกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้ว มีความเห็นโดยสรุปว่า การที่มาตรา ๑๕ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๕๔๘ บัญญัติว่า “คดีที่ศาลจังหวัดทหารไม่มีอำนาจพิพากษาให้ศาลจังหวัดทหารทำความเห็นส่งสำนวนไปให้ศาลมณฑลทหาร หรือศาลทหารกรุงเทพพิพากษาแล้วแต่กรณี” นั้น ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๖ และในการพิจารณาคดีของศาลทหารก็ไม่ตกอยู่ภายใต้บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓๕ (๕) บทบัญญัติของมาตรา ๑๕ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๕๔๘ เป็นปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๖ ผู้ร้องจึงเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญรับคำร้องไว้ดำเนินการตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญ และรับไว้พิจารณาวินิจฉัยแจ้งให้ผู้ร้องและกรมพระธรรมนูญทราบ

กรมพระธรรมนุญ มีหนังสือชี้แจงสรุปว่า บทบัญญัติตามมาตรา ๑๕ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติธรรมนุญศาลทหาร พ.ศ. ๒๕๕๘ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๖ ทั้งบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓๕ (๕) ไม่มีถ้อยคำในบทบัญญัติดังกล่าวให้ใช้ในศาลทหารโดยทันทีด้วย

พิจารณาคำร้องของผู้ร้อง ประกอบคำชี้แจงของผู้เกี่ยวข้องแล้ว ฟังได้ในเบื้องต้นว่าศาลมณฑลทหารและศาลทหารกรุงเทพ เป็นศาลชั้นต้นเช่นเดียวกับศาลจังหวัดทหาร ประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยมีเพียงว่าพระราชบัญญัติธรรมนุญศาลทหาร พ.ศ. ๒๕๕๘ มาตรา ๑๕ วรรคสาม เป็นบทบัญญัติที่มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๖ หรือไม่ นั้น เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘๑ วรรคหนึ่งบัญญัติว่า “ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาทหารและคดีอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ” และมาตรา ๔๕ แห่งพระราชบัญญัติธรรมนุญศาลทหาร พ.ศ. ๒๕๕๘ บัญญัติว่า “วิธีพิจารณาความอาญาทหารให้นำกฎหมาย กฎและข้อบังคับ ซึ่งออกตามกฎหมายฝ่ายทหารมาใช้บังคับ ถ้าไม่มีกฎหมาย กฎและข้อบังคับฝ่ายทหารก็ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม ฯ” ดังนั้นจึงเป็นที่เห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญได้รับรองให้มีศาลทหาร และรับรองการมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีของศาลทหารไว้ต่างหากจากศาลประเภทอื่น โดยที่ศาลทหารเป็นเครื่องมือของรัฐในการควบคุมทหาร ซึ่งเป็นผู้ถืออาวุธให้อยู่ในระเบียบวินัยพร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันประเทศ ระบบยุติธรรมของศาลทหารจึงมีพื้นฐานอยู่ที่การรักษาความเด็ดขาดของอำนาจผู้บังคับบัญชา เพื่อให้ทหารสามารถปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์เพื่อคงไว้ซึ่งอำนาจอธิปไตยและความมั่นคงของชาติ และด้วยหลักเอกภาพแห่งการบังคับบัญชา ทำให้ทหารต้องมีระบบการพิจารณาคดีอาญาเป็นของตนเองตามพระราชบัญญัติธรรมนุญศาลทหาร พ.ศ. ๒๕๕๘ กล่าวคือ อำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลจังหวัดทหารและศาลมณฑลทหาร ต้องเป็นไปตามที่พระราชบัญญัติธรรมนุญศาลทหาร พ.ศ. ๒๕๕๘ ดังกล่าวบัญญัติไว้ ตามความในมาตรา ๑๕ วรรคสาม ที่บัญญัติว่า “คดีที่ศาลจังหวัดทหารไม่มีอำนาจพิพากษาให้ศาลจังหวัดทหาร ทำความเห็นส่งสำนวนไปให้ศาลมณฑลทหาร หรือศาลทหารกรุงเทพพิพากษาแล้วแต่กรณี” สำหรับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๖ ซึ่งได้บัญญัติไว้ในหมวด ๘ ส่วนที่ ๑ อันเป็นบททั่วไปที่ว่าด้วยศาล ที่บัญญัติว่า “การนั่งพิจารณาคดีของศาลต้องมีผู้พิพากษาหรือตุลาการครบองค์คณะและผู้พิพากษาหรือตุลาการซึ่งมิได้นั่งพิจารณาคดีใดจะทำคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยคดีนั้นมิได้ เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอันอันมิอาจก้าวล่วงได้ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ” นั้น มีความหมายเฉพาะกรณีที่มีบทบัญญัติของกฎหมาย กำหนดให้มีกระบวนการนั่งพิจารณาเท่านั้น ซึ่งเมื่อพิจารณาด้อยคำที่มาตรา ๑๕ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติธรรมนุญศาลทหาร ฯ ที่กำหนดให้ศาลมณฑลทหาร

หรือศาลทหารกรุงเทพ ทำคำพิพากษา ก็มีได้มีถ้อยคำที่กำหนดให้มีกระบวนการนั่งพิจารณา มาตรา ๑๕
วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร ฯ ที่ได้กำหนดให้บางคดีที่ศาลจังหวัดทหารมีแต่อำนาจ
พิจารณาแต่ไม่มีอำนาจพิพากษา ศาลจังหวัดทหารนั้นต้องทำความเข้าใจส่งสำนวนไปให้ศาลมณฑลทหาร
หรือศาลทหารกรุงเทพเป็นผู้พิพากษาคดี เป็นการให้อำนาจศาลมณฑลทหาร หรือศาลทหารกรุงเทพเช่นเดียวกับ
บทบัญญัติที่ให้อำนาจศาลอุทธรณ์ หรือศาลฎีกา หรือศาลทหารกลาง ตลอดจนศาลทหารสูงสุด ปรากฏ
ตามคำร้อง ประกอบคำชี้แจงของผู้เกี่ยวข้องว่า ในทางปฏิบัติศาลจังหวัดทหารจะทำความเข้าใจอันมีลักษณะ
เช่นเดียวกับคำวินิจฉัยหรือคำพิพากษาโดยตุลาการที่ได้นั่งพิจารณาตามกระบวนการจนเสร็จสิ้นแล้ว ตุลาการ
ศาลมณฑลทหารจะไม่ก้าวล่วงไปรับฟังข้อเท็จจริงของตุลาการศาลจังหวัดทหารที่รู้เห็น ได้รับทราบมา
ขณะนั่งพิจารณา เว้นแต่จะปรากฏว่าการรับฟังข้อเท็จจริงมีความบกพร่องหรือผิดพลาดอย่างชัดเจน
ในสำนวนจึงจะมีการแก้ไข โดยปกติจะเป็นเพียงกระบวนการในการตรวจสอบและปรับข้อกำหนดที่ใช้
บังคับกับข้อเท็จจริงนั้นๆ เพื่อให้คดีเป็นไปโดยถูกต้องเป็นธรรมที่สุดเท่านั้น แม้การพิจารณาคดีของ
ศาลทหารจะไม่ตกอยู่ภายใต้บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓๕ (๕) ที่บัญญัติว่า มิให้นำ
บทบัญญัติมาตรา ๒๓๖ และมาตรา ๒๔๕ วรรคสามและวรรคห้า มาใช้บังคับกับการพิจารณาคดีของ
ศาลยุติธรรม ในระยะเวลาไม่เกินห้าปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ก็ตาม แต่บทเฉพาะกาล
ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓๕ (๕) ดังกล่าว ก็หาได้มีถ้อยคำในบทบัญญัติให้ใช้บังคับในศาลทหาร
โดยทันทีไม่ คำชี้แจงของกรมพระธรรมนูญมีเหตุผลรับฟังได้ ดังนั้น การที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๖
บัญญัติว่า “ผู้พิพากษาหรือตุลาการ ซึ่งมีได้นั่งพิจารณาคดีใด จะทำคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยคดีนั้น
มิได้ เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอันอันมิอาจก้าวล่วงได้ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ” นั้น
จึงมีความหมายเฉพาะกรณีที่มีบทบัญญัติของกฎหมาย กำหนดให้มีกระบวนการนั่งพิจารณาเท่านั้น
หาได้รวมไปถึงกระบวนการพิจารณาในทุกๆ เรื่องด้วยไม่ บทบัญญัติมาตรา ๑๕ วรรคสาม แห่งพระราช
บัญญัติธรรมนูญศาลทหาร ฯ จึงไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๖ แต่อย่างใด
อาศัยเหตุผลดังกล่าว จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๕๘ มาตรา ๑๕
วรรคสาม ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๖

นายศักดิ์ เตชะชาล

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ